

JOURNAL CLUB

**การประยุกต์พฤติกรรมการรวมตัวของ
Nonionic surfactants เพื่อพัฒนา
"Smart Detergent"
สำหรับล้างผลไม้ โดยมุ่งเน้นการกำจัด
สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้าง**

30 มกราคม 2568

ผู้รวบรวมข้อมูล : นายพิสิฐ วีระพันธ์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ปฏิบัติการ

กองห้องปฏิบัติการสาธารณสุขกรมอนามัย

Reference

Journal of Surfactants and Detergents

Application of aggregation behavior of nonionic surfactants to develop a smart detergent for washing fruits with emphasis on pesticide residues removal

Zofia Hordyjewicz-Baran et al. , 2023

Łukasiewicz Research Network-
Institute of Heavy Organic Synthesis
"Blachownia", Kedzierzyn-Kozle,
Poland

introduction

ในยุคที่ความปลอดภัยทางอาหารกลายเป็นหนึ่งในหัวข้อที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ การบริโภคผลไม้และผักสดยังคงเป็นวิธีหลักในการได้รับสารอาหารที่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญคือสารตกค้างจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ยังคงอยู่บนผิวผลไม้ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาว

แม้ว่ากฎระเบียบในหลายประเทศจะเข้มงวดขึ้น แต่สารตกค้างเหล่านี้ยังคงถูกตรวจพบในระดับที่อาจเกินค่ามาตรฐาน

วิธีการล้างผักและผลไม้แบบทั่วไป

Pesticide	Treatment	Time	
		5 min	
		Concentration ^a	Reduction (%)
Fenitrothion	Spiked samples	0.45 ± 0.019	
	Tap water	0.38 ± 0.014	13.3
	NaCl solution (2%)	0.39 ± 0.046	15.6
	NaCl solution (5%)	0.38 ± 0.066	15.6
	CH ₃ COOH solution (2%)	0.33 ± 0.064	26.7
	CH ₃ COOH solution (5%)	0.31 ± 0.017	31.1
	Na ₂ CO ₃ solution (2%)	0.36 ± 0.016	20.0
	Na ₂ CO ₃ solution (5%)	0.32 ± 0.053	28.9
	NaHCO ₃ solution (2%)	0.28 ± 0.071	37.8
	NaHCO ₃ solution (5%)	0.27 ± 0.056	40.0
Chlorpyrifos	Spiked samples	0.81 ± 0.065	
	Tap water	0.38 ± 0.046	53.1
	NaCl solution (2%)	0.36 ± 0.033	55.6
	NaCl solution (5%)	0.35 ± 0.046	56.8
	CH ₃ COOH solution (2%)	0.37 ± 0.023	54.3
	CH ₃ COOH solution (5%)	0.34 ± 0.034	58.0
	Na ₂ CO ₃ solution (2%)	0.32 ± 0.055	60.4
	Na ₂ CO ₃ solution (5%)	0.28 ± 0.054	65.4
	NaHCO ₃ solution (2%)	0.20 ± 0.024	75.3
	NaHCO ₃ solution (5%)	0.16 ± 0.055	80.2

การล้างผลไม้ด้วยน้ำเปล่า ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ นิยมใช้ ไม่สามารถกำจัดสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดมีคุณสมบัติไม่ละลายน้ำแม้ว่าจะมีการแนะนำให้ใช้น้ำส้มสายชูหรือเกลือ แต่กระบวนการเหล่านี้ยังไม่สามารถตอบโจทย์การกำจัดสารตกค้างที่หลากหลายชนิดได้

ที่มา : Y.Liangetal.

การพัฒนานวัตกรรม SMART DETERGENT

โดยใช้ สารลดแรงตึงผิวชนิดไม่มีประจุ (Nonionic Surfactants)
เป็นสารสำคัญใน Smart Detergent

Objective

เพื่อศึกษาและพัฒนา "Smart Detergent"
สำหรับล้างสารตกค้างสารปราบศัตรูพืชในผลไม้

 Reduction

 Safety

การขจัดสารตกค้างจากสารเคมีป้องกัน
กำจัดศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ

ไม่มีสารตกค้างและปลอดภัย
สำหรับผู้บริโภค

สารลดแรงตึงผิวชนิดไม่มีประจุ NONIONIC SURFACTANTS

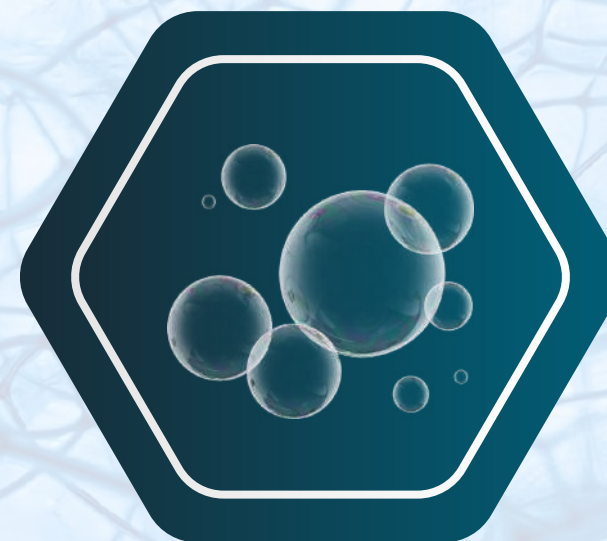
การเลือกใช้สารลดแรงตึงผิวชนิดไม่มีประจุเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ "Smart Detergent" เพราะช่วยตอบโจทย์ทั้งในเรื่อง **ประสิทธิภาพในการกำจัดสารตกค้าง ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** ซึ่งเหมาะสมสำหรับการใช้งานในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค

Effectiveness in
Removing Various
Residues

Gentleness to
Skin and Safety

Reduced
Unnecessary
Foam

Environmental
Friendliness

**MATERIALS
AND
METHODS**

Chemicals and reagents

Nonionic Surfactants

Laureth-4

Laureth-10

ส่วนผสมของ Smart Detergent

Sodium Citrate

Ethyl Alcohol

Sodium Benzoate

Potassium Sorbate

Xanthan Gum

distilled water

PESTICIDE

Acetamiprid

Boscalid

Pendimethalin

Pyraclostrobin

SupelQuE Citrate (EN) Tube

Fruits for the test

Malus domestica
'Champion'
apples

Methods

Cloud point, CP

CPs were determined by direct visual inspection while the temperature was continuously raised at a rate of about 0.2C/min.

Removal performance

Five apples were used as a representative sample of the fruit to test the efficiency of removing pesticide residues.

Stability test

The stability of the resulting detergents was tested 24 h after sample preparation in a mechanical loading test, by centrifuging the samples at 3000 rpm for 30 min at room temperature

Zein value

To determine the irritant potential, the zein value assay was applied in the study. The measuring principle is based on the determination of nitrogen by the Kiejdahl method

RESULTS AND DISCUSSION

CLOUD POINT, CP

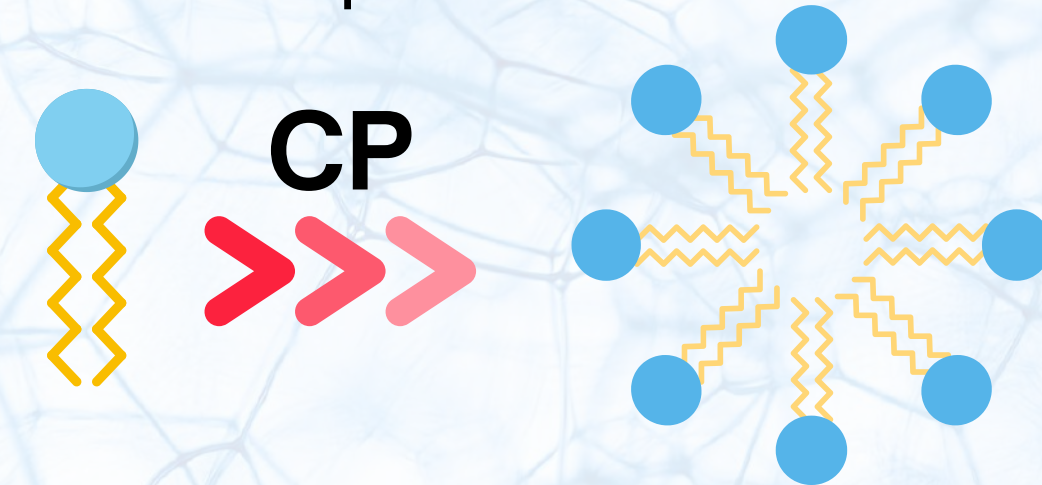
9

อนุภาคที่สารลดแรงตึงผิวชนิดไม่มีประจุ (Nonionic Surfactants) เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมในน้ำจากการละลายได้ดี (ใส) ไปเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม (micelle) ทำให้น้ำที่ใสเริ่มขุ่นหรือเหมือนมีหมอก (cloudy) ปรากฏในสารละลาย

วิธีการทดสอบ Cloud Point (CP)

การสังเกตด้วยสายตา (Visual Observation)

วิธีนี้ใช้หลักการพื้นฐานในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงลักษณะของสารละลาย

01

เตรียมสารละลายของสารลดแรงตึงผิวที่ความเข้มข้นเฉพาะ เช่น 1% (w/w)

02

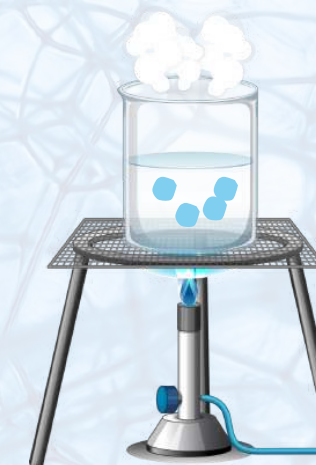
ค่อย ๆ เพิ่มอนุภาคอย่างช้า ๆ (ประมาณ $0.2^{\circ}\text{C}/\text{นาที}$)

03

สังเกตการเปลี่ยนแปลงของสารละลาย เมื่ออนุภาคถึงจุดเมฆจะเกิดความขุ่น (cloudy)

04

ลดอนุภาคลงและวัดอีกครั้งเพื่อยืนยันค่า

CLOUD POINT, CP

10

- **C12E4 (1:0):**

มีค่า CP ต่ำกว่า 22°C หมายความว่า สารนี้ไม่เหมาะสมกับการใช้งานในอุณหภูมิที่ผู้บริโภคนิยมใช้ (ประมาณ 37°C)

- **เพิ่มสัดส่วนของ C12E10:**

ที่อัตราส่วน 1:1.6 ค่า CP อยู่ที่ 47°C ซึ่งเป็นช่วงที่ใกล้เคียงกับอุณหภูมิการล้าง (37°C) และมีประสิทธิภาพสูงในการกำจัดสารตกค้าง

- **C12E10 (0:1):**

มีค่าจุดเมฆสูงถึง 85 °C ซึ่งเกินกว่าช่วงอุณหภูมิการใช้งานในครัวเรือน

TABLE 2 Summary of the results of CP tests for a 1% (w/w) mixture of surfactant solutions.

C12E4:C12E10 ratio	CP, °C
1:0	<22 ^a
1:0.3	<22 ^a
1:1	<22 ^a
1:1.2	<22 ^a
1:1.4	<22 ^a
1:1.6	47
1:2	51
1:3	59
1:4	64
1:5	69
0:1	85

^aMeasurement was completed when cooling to the indicated temperature, no clear solution was obtained.

STABILITY TEST

11

Stability Test หรือ การทดสอบความคงตัว คือกระบวนการตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์ เช่น สารซักฟอก สามารถรักษาคุณสมบัติทางกายภาพ เคมี และคุณภาพโดยรวมไว้ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งภายใต้เงื่อนไขการใช้งานหรือเก็บรักษาที่แตกต่างกัน

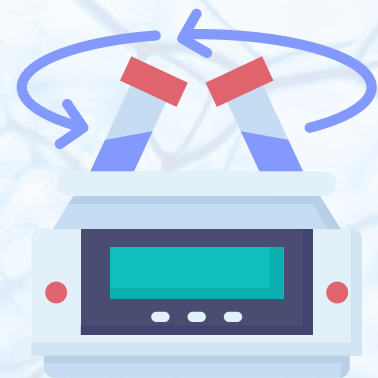
วิธีการทดสอบ Stability Test

01

นำ Detergent ที่พัฒนาขึ้นมาทดสอบหลังจากเตรียมตัวอย่างเสร็จสิ้น 24 ชั่วโมง

02

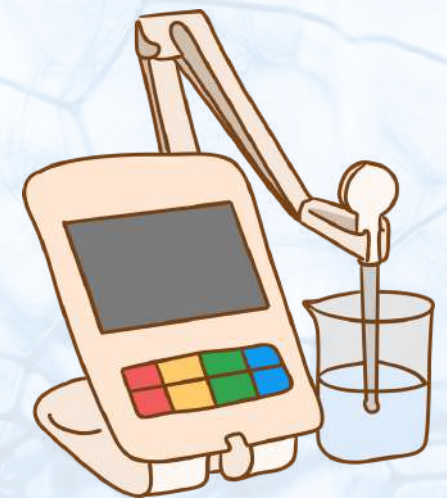
ปั่นเหวี่ยง (Centrifugation) โดยปั่นตัวอย่างด้วยความเร็ว 3000 รอบต่อนาที นาน 30 นาที ที่อุณหภูมิห้อง

03

สังเกตการเปลี่ยนแปลง เช่น การแยกชั้น การตกตะกอน หรือการเปลี่ยนสี

04

วัดค่าพื้นฐาน: เช่น น้ำหนัก ความหนืด และค่า pH เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดสอบ

ผลการทดสอบ

ผลิตภัณฑ์มีความคงตัวดี: ไม่มีการแยกชั้น การตกตะกอน หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติพื้นฐาน

REMOVAL PERFORMANCE

Evaluation of pesticide residues removal performance คือการประเมิน ประสิทธิภาพในการกำจัดสารตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช บนพื้นผิวของผลไม้หลังการล้างด้วย Detergent โดยเปรียบเทียบกับการล้างด้วยน้ำเปล่า

วิธีการทดสอบ Removal performance

01

เตรียมตัวอย่างผลไม้และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

02

การล้างผลไม้

03

การวิเคราะห์สารตกค้างสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

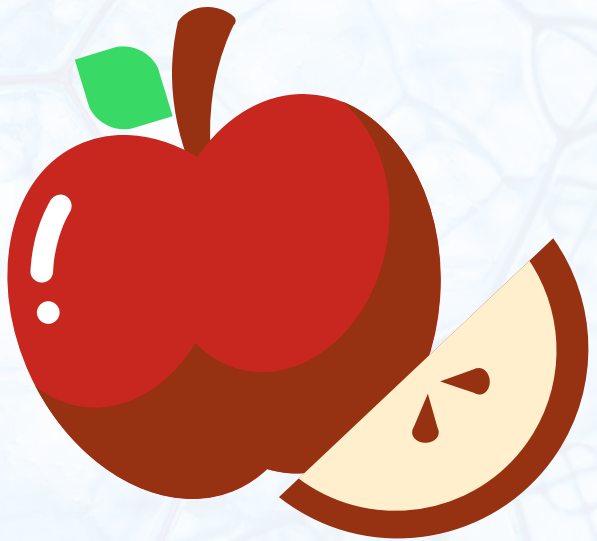
04

การคำนวณประสิทธิภาพการกำจัด

01 เติร์ยมตัวอย่างผลไม้และสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

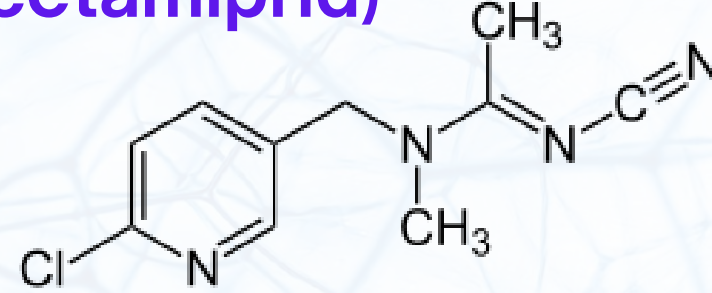
ใช้แอปเปิลพันธุ์ *Malus domestica* 'Champion' เป็นตัวอย่างผลไม้

แอปเปิ้ลเป็นหนึ่งในผลไม้ที่พบสารตกค้างของยาฆ่าแมลงบ่อยที่สุด ตามรายงานขององค์กรด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม เช่น Environmental Working Group (EWG) ซึ่งมักจัดให้แอปเปิ้ลอยู่ในกลุ่ม "Dirty Dozen" หรือ 12 อันดับผลไม้ที่พบสารตกค้างของยาฆ่าแมลงสูง

สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 4 ชนิดในการทดสอบ

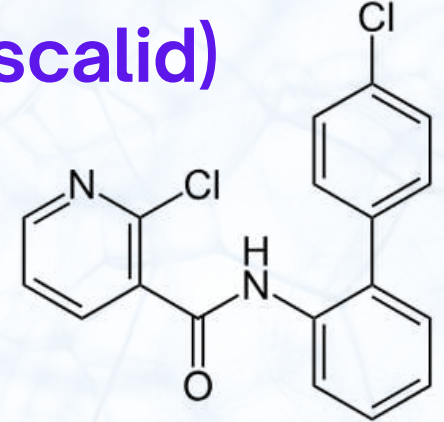
(Acetamiprid)

อะซีตามิพริด

เป็นยาฆ่าแมลงในกลุ่ม neonicotinoids
คุณสมบัติ: ละลายน้ำได้ดี (2,950 mg/L)

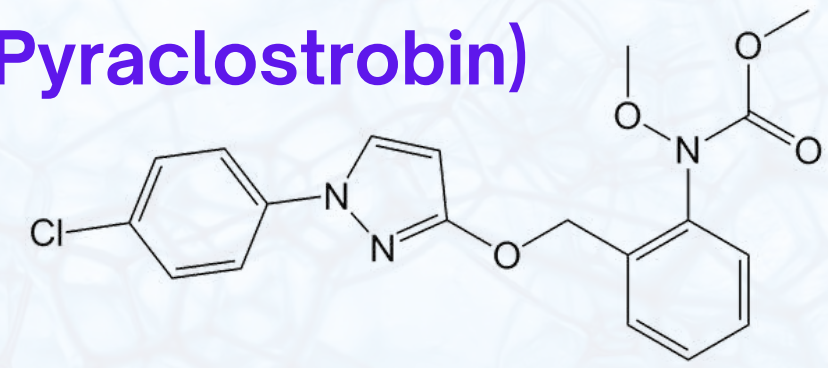
(Boscalid)

บอสคาลิด

เป็นยาฆ่าเชื้อราในกลุ่ม anilide
คุณสมบัติ: ละลายน้ำได้ต่ำ (4.6 mg/L)

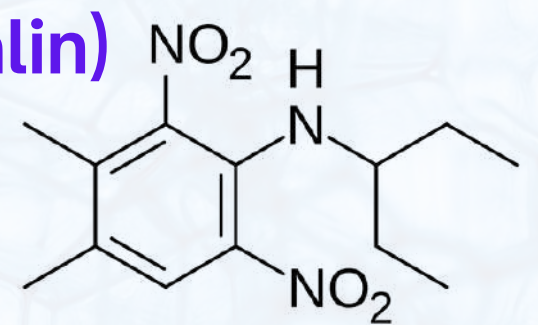
(Pyraclostrobin)

ไพราโคลสโตรบิน

เป็นยาฆ่าเชื้อราในกลุ่ม strobilurins
คุณสมบัติ: ละลายน้ำได้ต่ำมาก (1.9 mg/L)

(Pendimethalin)

เพนดิเมทาลิน

เป็นสารกำจัดวัชพืชในกลุ่ม dinitroanilines
คุณสมบัติ: ละลายน้ำได้ต่ำที่สุด (0.33 mg/L)

02 การล้างผลไม้

การเตรียมผลไม้ก่อนการล้าง

1. จุ่มแอปเปิ้ลลงในสารละลายสาร ป้องกันกำจัดศัตรูพืช **ที่มีความเข้มข้น 50 mg/L นาน 2 นาที**
2. ทิ้งไว้ให้แห้งที่อุณหภูมิห้อง 24 ชั่วโมง เพื่อให้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกาะบนผิวผลไม้

การล้างผลไม้

1

ใช้ Detergent ในความเข้มข้น 1% (w/w) ละลายในน้ำที่อุณหภูมิ 37°C

2

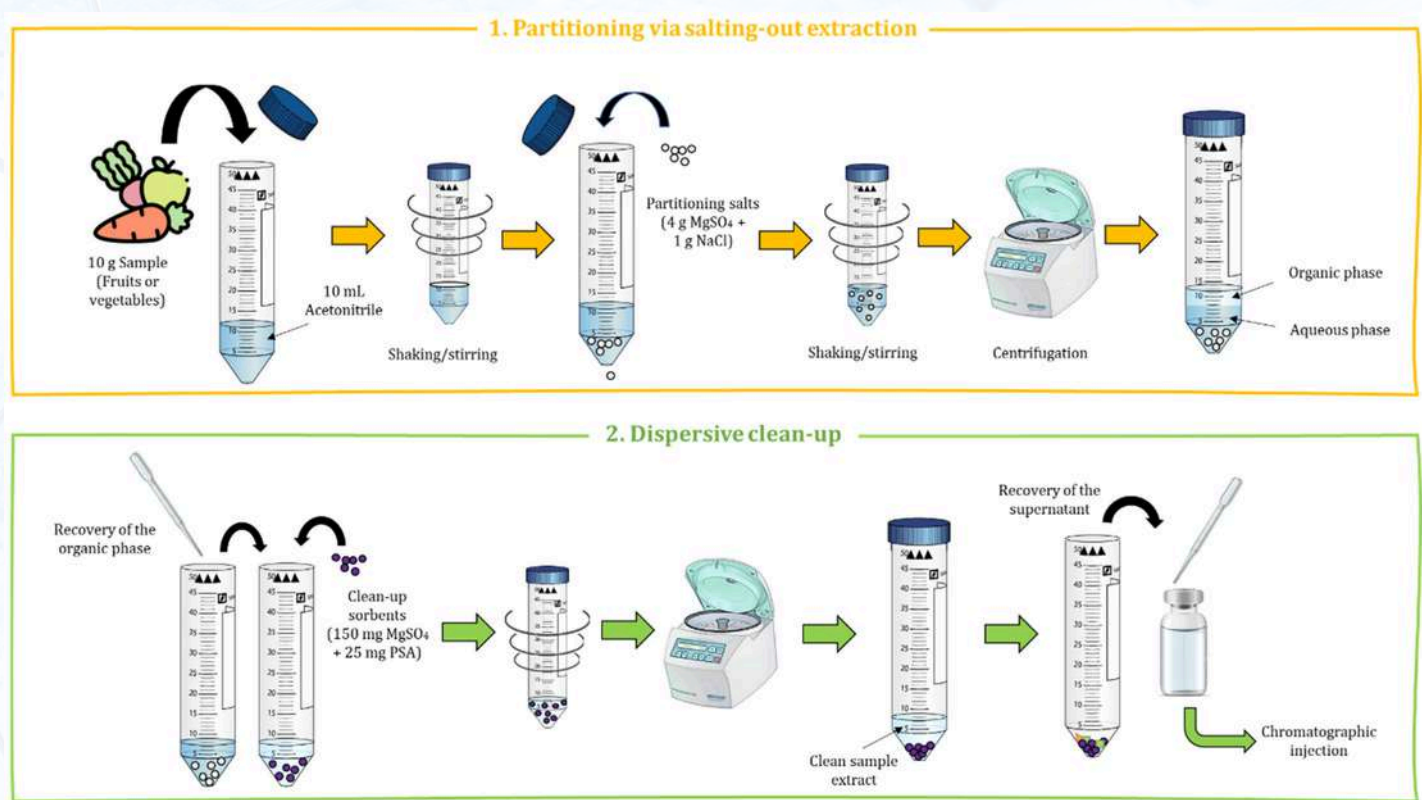
ล้างผลไม้ในน้ำยา นาน 15 นาที

3

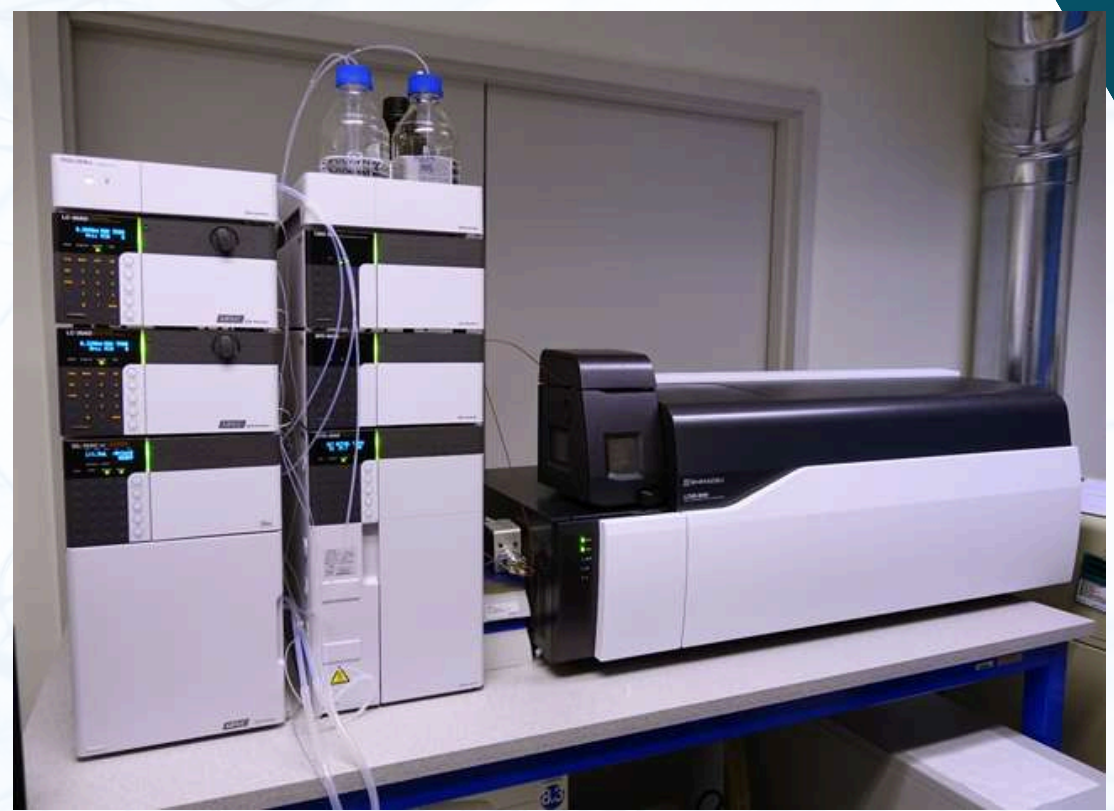

ล้างซ้ำด้วยน้ำเปล่า 2 ครั้ง เพื่อกำจัด Detergent ตกค้าง

03 การวิเคราะห์สารตกค้างสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

pesticide extraction in vial

ตัวอย่างแอปเปิลและทำการสกัดสารตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วย QuEChERS extraction

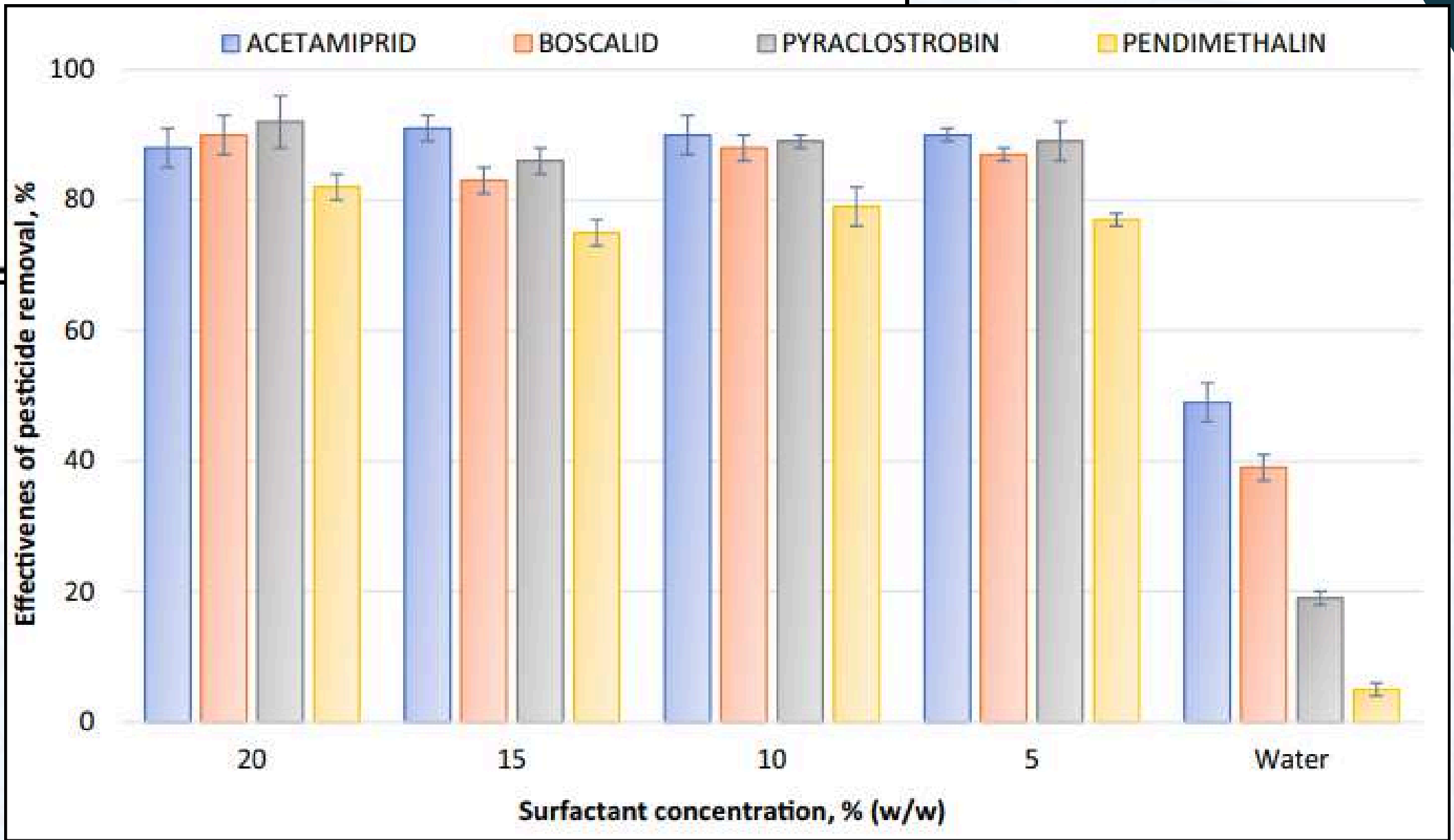
วิเคราะห์ปริมาณสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ด้วยเทคนิค LC-MS/MS (Liquid Chromatography Tandem Mass Spectrometry)

04 การคำนวณประสิทธิภาพการกำจัด

$$\text{Effectiveness of pesticide residues removal}[\%] = \frac{\text{Pesticide residues in unwashed material}[\text{mg/kg}] - \text{Pesticide residues in washed material}[\text{mg/kg}]}{\text{Pesticide residues in unwashed material}[\text{mg/kg}]} \times 100$$

TABLE 3 Formulations of prototypes of detergents for fruits and vegetables.

Name according to INCI nomenclature	Concentration [% (w/w)]			
	20	15	10	5
Laureth-4	7.7	5.8	3.8	1.9
Laureth-10	12.3	9.2	6.2	3.1
Aqua	to 100			
Ethanol	5.0			
Parfum	0.3			
Sodium citrate	1.0			
Xanthan gum	0.5			
Sodium benzoate potassium sorbate	0.1			

- ประสิทธิภาพการกำจัดยาฆ่าแมลงสูงกว่า 80% เมื่อใช้ Detergent สำหรับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่
- น้ำให้ประสิทธิภาพต่ำกว่า โดยเฉพาะกับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ละลายน้ำได้น้อย เช่น pendimethalin

ZEIN VALUE

17

Determination of irritant potential: Zein value คือการวัดศักยภาพของสารที่อาจก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง โดยใช้การทดสอบ ค่า Zein ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปริมาณโปรตีน Zein ที่ละลายในสารซักฟอก

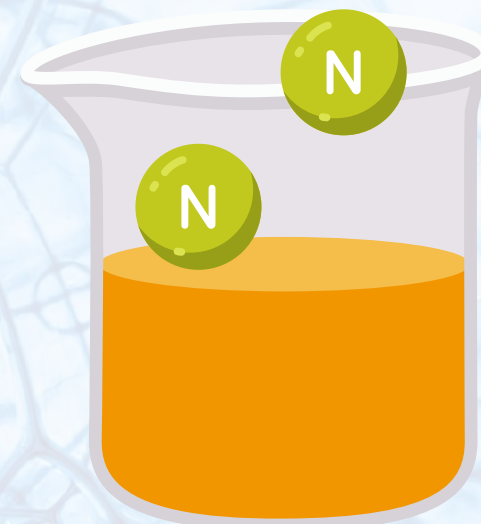
วิธีการทดสอบ Zein Value

01

ใช้ Zein Protein 2 กรัม
ละลายใน Detergent
ที่เจือจาง (1% w/w)

02

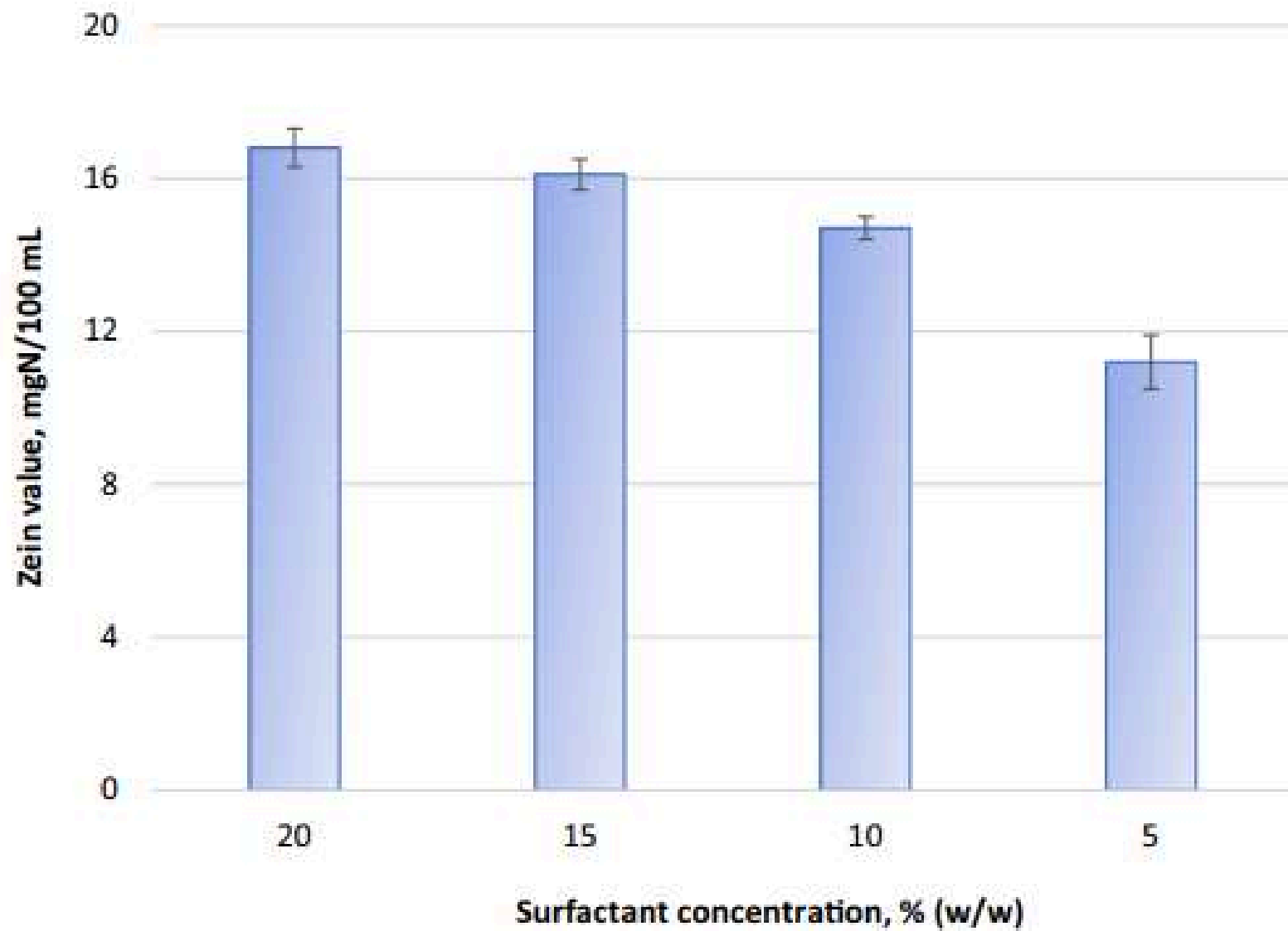
ตรวจวัดปริมาณไนโตรเจนที่หลุด
ออกมาจาก Zein Protein โดย
ใช้วิธี Kjeldahl

03

mgN/100 mL

ค่าที่ได้จะถูกแสดงเป็น
mgN/100 mL
ซึ่งยิ่งค่าสูงยิ่งบ่งชี้ถึงศักยภาพใน
การทำให้เกิดการระคายเคือง

FIGURE 8 Zein value as a function of surfactant concentration in 1% (w/w) solution of C12E4/C12E10_1:1.6 model detergents.

การแปลผลค่า Zein

- ค่าต่ำ (<50 mgN/100 mL): ผลิตภัณฑ์จัดอยู่ในกลุ่ม "ไม่ก่อให้เกิดการระคายเคือง"
- ค่าปานกลาง (50–200 mgN/100 mL): อาจทำให้เกิดการระคายเคืองในบางคน
- ค่าสูง (>200 mgN/100 mL): มีศักยภาพก่อให้เกิดการระคายเคืองสูง

- ค่า Zein ของสารซักฟอกที่พัฒนาขึ้นอยู่ในช่วง 11–17 mgN/100 mL
- ค่าดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก ซึ่งหมายถึงสารซักฟอกมีศักยภาพในการก่อให้เกิดการระคายเคืองต่ำ และปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน

**CONCLUSION
AND
SUGGESTIONS**

ประสิทธิภาพการกำจัด สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- Smart Detergent สามารถกำจัดสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ได้มากกว่า 80% ในทุกชนิดที่ทำการทดสอบ (เช่น acetamiprid, boscalid, pyraclostrobin)
- มีประสิทธิภาพสูงกว่าการล้างด้วยน้ำเปล่า โดยเฉพาะกับยาฆ่าแมลงที่ละลายน้ำได้น้อย เช่น pendimethalin

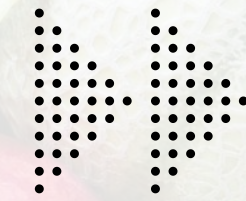
ความปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน

ค่า Zein Value ต่ำ (11–17 mgN/100 mL) แสดงถึงความปลอดภัยและไม่ก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง

พฤติกรรมของสารลดแรงตึงผิว

การใช้ Nonionic Surfactants ที่ออกแบบให้ตอบสนองต่ออุณหภูมิ (Cloud Point) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำความสะอาด

CONCLUSION

"งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จในการพัฒนา **Smart Detergent** สำหรับล้างผลไม้ ซึ่งออกแบบมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำจัดสารตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช พร้อมทั้งปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม"

- ประสิทธิภาพสูงสุด >80%
- มีความปลอดภัย
- ตอบโจทย์การใช้งานจริง

การขยายผลการศึกษาในผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

ควรทดลอง Detergent กับผักและผลไม้ชนิดอื่น เช่น องุ่น สตรอว์เบอร์รี่ หรือผักใบเขียว เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการกำจัดสารตกค้างของยาฆ่าแมลงในผลิตภัณฑ์ที่มีพื้นผิวต่างกัน

การปรับปรุงสูตร Detergent

ควรพัฒนาสูตรที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานในเชิงพาณิชย์ เช่น การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มกลิ่นหอมที่เป็นธรรมชาติ และการปรับความหนืดให้เหมาะสมกับการใช้งาน

การพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เพิ่มการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารลดแรงตึงผิวที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

THANK YOU

